

Huffman, Carl*, *Alkmaion*, Çev., Mukaddes Çapar. Stanford Felsefe Ansiklopedisi, 2021

Huffman, Carl, Alcmaeon, Trans., Mukaddes Çapar. The Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2021

Mukaddes ÇAPAR**

Krotonlu Alkmaion Erken Yunan Dönemi tıp yazarı ve filozof-bilim insanıdır. Yaşadığı tarih, diğer Erken Yunan Dönemi filozof-bilim insanlarıyla ilişkisi ve aslında bir tıp yazarı/tabibi ya da tipik bir Presokratik kozmoloğu olup olmadığı konuları tartışmalıdır. Kitabını M.Ö. 500 ila 450 yılları arasında yazdığı muhtemeldir. Günümüze kalan kesitler ve kanıtlar özellikle fizyoloji, psikoloji ve epistemoloji üzerine olup, Alkmaion'un önemli ölçüde özgünlüğe sahip bir düşünür olduğunu ortaya çıkarmaya odaklıdır. İlk kez beyni, anlamının merkezi olarak tanımlayan ve *anlamayı algıdan ayırt eden* Alkmaion, duyu organlarının *poroi* adındaki gözeneklerle beyne bağlı olduklarını düşünmüştür ve klasik yöntem olarak diseksiyonu kullandığı kesin olmamakla birlikte, bir hayvanın göz küresini keserek gözleri beyne bağlayan *poroileri* keşfettiği olasıdır. Ruhun ölümsüzlüğü argümanını geliştiren ilk kişidir. Sağlık ve hastalığı tanımlamak için politik bir metafor kullanmıştır: Vücudu oluşturan karşıt güçlerin (nem, kuru, soğuk, sıcak, tatlı, acı gibi) dengesi (*izonomi*) sağlığı korurken bunların herhangi birinin monarşisi hastalığı üretir. Alkmaion, uyku, ölüm ve embriyonun gelişimini içeren, fizyolojiden çok çeşitli konuları tartışmıştır. Karşıt güçler açısından da bir kozmoloji sunup sunmadığı net değildir, ancak onun astronomi hakkındaki görüşlerine ilişkin bazı verilere sahibiz. Alkmaion Yunan felsefe geleneğindeki halefleri üzerinde önemli ölçüde etkiye sahiptir. Aristoteles ona cevap veren bir yazı yazmıştır. Platon, Alkmaion'un ruhun ölümsüzlüğü argümanından etkilenmiş olabilir ve Platon ile Philolaos, zekanın merkezinin beyin olduğu görüşünü kabul etmişlerdir.

1. Hayatı ve Çalışmaları

1.1. Tıp yazarı ya da filozof?

Peirithous'un oğlu Alkmaion, İtalya çizmesinin üst kısmındaki Yunan şehri Kroton'da yaşadı. Diogenes Laertios, Alkmaion'un kısa yaşamında (VIII. 83), çoğunlukla tıbbî meseleler üzerine yazdığını iddia eder. Ancak pratikte tabip olarak çalıştığına dair çok az doğrudan kaynak bulunmaktadır. Tıp geleneğinin sonraki yazarları, -Galen gibi (DK A2)- onu hekimden ziyade filozof-bilim insanı olarak görürler. Bazı bilginler (Mansfeld 1975; bir eleştiri ile karşılaştırmak için Perilli 2001) onun hiçbir şekilde hekim olmadığı, daha ziyade tipik bir Presokratik tabiat bilimci olduğu sonucuna vardılar.

Ancak bilim insanlarının çoğu, Diogenes'in açıklaması ve tanıklıkla, kesitlerde insan vücudu fonksiyonları üzerine odaklanmasından dolayı Alkmaion'dan hekim-filozof olarak bahsederler. Tarihçi Herodot, altıncı yüzyılın ikinci yarısında bize Krotonlu hekimlerin Yunan

* Ph.D., Indiana, Greencastle'daki DePauw Üniversitesi'nde Edwin L. Minar Klasikler profesörüdür. Bir Guggenheim bursu ve National Endowment for the Humanities'den de iki burs sahibidir. *Archytas of Tarentum: Pythagorean, Philosopher and Mathematician King* (2005) ve *Philolaus of Croton: Pythagorean and Presocratic* (1993) kitaplarının yazarıdır. Halen felsefe tarihini ele alan Tarentumlu Aristoksenus'un parçalarının bir baskısı üzerinde çalışıyor.

** Yüksek Lisans Programı Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Bilim Tarihi ve Felsefesi Ana Bilim Dalı, mkddscpr@gmail.com. (<https://orcid.org/0000-0003-1904-6239>).

dünyasının (III. 131) en iyileri olduğunu söyler ve zamanın en önde gelen Krotonlu hekimi Democedes'in (III. 125-138) faaliyetlerini bazı ayrıntılarla anlatır. Bu nedenle hekim olsun ya da olmasın, Alkmaion insan fizyolojisine ve psikolojisine olan ilgisinin bir kısmını kuşkusuz Kroton'daki tıp geleneğine borçludur. Beşinci yüzyılda, tıp yazarı/hekim ve filozof/bilim insanı arasındaki ince çizgiyi belirlemek zordur. Bu dönemin Presokratik kozmolojileri insan fizyolojisiyle ilgili ve tıbbî sorulara dikkat çekerken bunun aksine Hipokrat külliyatındaki ilk incelemeler genellikle kozmolojiye dikkat çekmiştir (bk. Aristoteles, *Resp.* 480b23 vd.). İyonya'daki en erken Presokratik kozmolojiler (Anaksimandros ve Anaksimenes gibi) fizyolojiye değinmezler. Beşinci yüzyıl kozmolojilerinin (Empedokles ve Anaksagoras gibi) Alkmaion'un etkisinden dolayı fizyolojiye merak sarmış olması muhtemeldir (Zhmud 2012a, 366; 2014, 100).

1.2. Alkmaion Pisagorcu muydu?

Samos'tan ayrıldığında Kroton yaklaşık 530'dan beri Pisagor'un faaliyetlerinin merkezi olarak da ünlüydü. Alkmaion kitabını Pisagorcu olabilecek üç kişiye ithaf etti:

“Peirithous’un oğlu Krotonlu Alkmaion, Brotinus, Leon ve Bathyllus’a şunları söyledi...” (DK B1)

Iamblichus'un *Pisagorcu Yaşam Tarzı Üzerine*'de (=VP), bahsettiği Pisagorculardan Metapontumlu Leon ve Poseidonialı (Paestum) Bathyllus hakkında hiçbir şey bilmiyoruz (VP 267). Bu şehirlerin her ikisi de Güney İtalya'nın Yunan şehirleridir. Bro(n)tinus bazı yerlerde (D.L. VIII. 42; Iamb. VP 132) Krotonlu ve bazı yerlerde (VP 194, 267) Metapontumlu bir Pisagorcu olarak anılır. O, Pisagor'un eşi ya da öğrencisi olan Theano'nun, ya babası ya da kocasıdır. Kitabının Pisagorculara 'ithaf edilmesi', Alkmaion'un bir Pisagorcu olduğunu mu gösterir? Bu bir ithaf olsa bile Alkmaion'un, muhataplarının görüşlerine katıldığı anlamına gelmez. Empedokles'in Pausanias'a olan hitabıyla yapılan karşılaştırma, ayrıca elimizdeki bir ithaf değil, bir öğüt veya talimat verme girişimi olduğunu gösterir (Vlastos 1953, 344, n.25). Hekataios ve Heraklitos gibi erken Yunan nesir yazarlarıyla yapılan karşılaştırma kitapların, diğerlerinin görüşlerinin eleştirilmesi ile başlayabileceğini gösterir, onun için Alkmaion'un Pisagorculara hitap etmesi bir polemik sayılabilir (Kouloumentas 2018).

Diogenes Laertios, *Filozofların Yaşamı*'nda (M.S. III. yy), Alkmaion'u Pisagorcuların arasına dâhil eder ve Pisagor ile çalıştığını söyler (VIII. 83). Iamblichus, Philoponus (De An. p. 88) ve Platon yorumcuları (*Alc.* 121e) gibi sonra gelen yazarlar da Alkmaion'u bir Pisagorcu olarak adlandırır. Yirminci yüzyılın ortalarına kadar bilim insanlarının çoğu bu geleneği takip etti. Ancak, eski “geleneğin onu bir Pisagorcu olarak takdim etmekte hemfikir olduğu” doğru değildir (Zhmud 2012a, 123). Aslında, Galen [DK24A2], Aetius [DK 24A4, 6, 8-10, 13, 17-18], Censorinus [DK 24A13-14], ve Calcidius [DK A10]) gibi eski kaynakların çoğu, onu bir Pisagorcu olarak tanımlamaz (Clement [DK 24A2]. Iamblichos'un *Pisagorcu Yaşam Üzerine*'nin sonundaki Pisagorcular kataloğuna dâhil edilmesi, kataloğun tüm kısımlarının dördüncü yüzyılda Pisagorculuk hakkında çok bilgili bir kaynak olan Aristoksenus'a dayandığından emin olabileseydik, onu bir Pisagorcu olarak kabul etmek için en iyi kanıt kabul edilebilirdi (Zhmud 2012a, 122; 2012b, 241-43). Ancak kataloğun bazı bölümlerinin Aristoksenus'a dayanması pek olası değildir ve Alkmaion'un dâhil edilmesinin onun sayesinde olduğu da kesin değildir (Huffman 2005, 297-99). Aristoksenus ile ilgili bu olasılığın dışında, Diogenes Laertios'tan (M.S. 200 civarında) önce hiç kimse Alkmaion'u bir Pisagorcu olarak adlandırmaz. Aristoteles Pisagorcular hakkında iki kitap yazarken Alkmaion hakkında ayrı bir inceleme yazmıştır. Aristoteles ve Theophrastos ona birkaç kez atıfta bulunurlar ancak onu asla bir Pisagorcu olarak anmazlar ki bu doksografik geleneğin bir uygulamasıdır (Bkz. A4, 6, 8-10, 13-14, 17-18, in *DK* 24). Simplicius (M.S. 6. yy), bazılarının Alkmaion'un bir Pisagorcu olduğu görüşünü aktardığını ancak Aristoteles'in bunu reddettiğini bildirir (*De An.* 32.3). En çarpıcı olanı, Aristoteles'in kitabı *Metafizik I*'deki (986a22 vd.) Alkmaion hakkındaki tartışmadır. Aristoteles, Alkmaion ile bir grup Pisagorcu arasında görülen, *karşıtları şeylerin ilkeleri olarak kabul etme* benzerliğine işaret eder ancak kimin kimi etkilediği konusundaki belirsizliği de ifade eder. Önceki araştırmacılar

Alkmaion'un Pisagorcularla karşılaştırılmasını, onun bir Pisagorcu olduğunun teyidi olarak görmüşlerdir. Ancak son elli yılda, araştırmacıların çoğu Aristoteles'in Alkmaion'a yönelik yaklaşımının, tam tersini öne sürdüğünü kastettiğini fark ettiler; onu Pisagorcular ile karşılaştırmak ve Pisagorcu değilse kimin kimi etkilediğini merak etmek böylece anlam kazanır (Guthrie 1962, 341: "Aristoteles...açıkça onu Pisagorculardan ayırır"). Alkmaion için çok önemli olarak bahsedilen karşıtların çoğu, kesinlikle Pisagorcu karşıtlar tablosunda görülmez ve Alkmaion'da, sınırlı ve sınırsız arasındaki önemli Pisagorcu karşıtlıktan eser yoktur. 1950'den beri araştırmacıların büyük çoğunluğu bu yüzden Alkmaion'u Pisagorculardan bağımsız bir figür olarak görmektedirler (Guthrie 1962, 341; Burkert 1972, 289; KRS 1983, 339; Lloyd 1991, 167; Kahn 2001; Riedweg 2005, 115; Primavesi 2012, 447 gibi. Zhmud [2012a, 121-124; 2014, 97-102] dikkate değer bir istisnadır), yine de Alkmaion, bir Krotonlu olarak Pisagorcuların düşüncelerine aşınadır.

1.3. Tarih

Alkmaion ile ilgili hiçbir konu, yaşadığı tarihten daha tartışmalı olmamıştır. Bazıları Brotinus'u anmasına dayanarak onunla tarihlendirme yapmaya çalışır (Zhmud 2012a, 122 gibi). Ancak Brotinus'un tarihleri pek yardımcı olamayacak kadar belirsizdir. Eğer Alkmaion, Theano'nun babası ve Theano Pisagor'un eşi ise, Pisagor'un (570-490) çağdaşı ya da ondan daha yaşlı olabilir. Eğer Alkmaion Theano'nun kocası ve Theano Pisagor'un yaşlılığında öğrencisi ise 490'da 20 yaşında olmalıydı ve Brotinus 520'lerin sonunda geç doğmuş olmalıydı. Bu durum, Brotinus'un M.Ö. 550 ile 450 arasındaki bir zamanda kitabın muhatabı olabileceğini düşündürür. Ancak bu ihtilafın merkezi, yukarıda bahsi geçen Aristoteles'in *Metafizik*'te kaleme aldığı bir cümle olmuştur:

"Krotonlu Alkmaion da benzer şekilde düşünmüş görünüyor ve bu teoriyi ya onlardan devraldı ya da onlar ondan devraldı. Çünkü Alkmaion yaş olarak Pisagor'un yaşlılığında ve görüşleri onlarınkine benziyordu" (986a27-31)

Yukarıda kalın harflerle yazılmış kelimeler, önemli el yazmalarından birinde yoktur ve İskender, *Metafizik* tefsirinde bundan hiç bahsetmez. Diğer iki önemli el yazmasında ve Asklepios'un yorumunda geçmektedir. Bir dizi araştırmacı bunu, metne sızan daha sonraki bir yorumcunun ifadesi olduğunu kabul etmektedirler (Ross 1924, 152; Burkert 1972, 29, n.60 gibi) en son görüş de budur (Primavesi 2012, 447-8). Aristoteles'in mevcut tüm yazılarında yalnızca bir kez Pisagor'a atıfta bulunmasına rağmen, *Metafizik*'teki bu pasaj boyunca Pisagorculardan veya İtalyanlardan çoğul olarak bahsetmesi şaşırtıcıdır. Diğer araştırmacılar bu sözleri özgün kabul ederler (Wachtler 1896; Guthrie 1962, 341-3; Zhmud 2012a, 122). Bu sözü özgün kabul etsek bile, Alkmaion'un Pisagor'un yaşlılığında "var olduğu" (*egeneto*) iddiası belirsizdir. Bu, Alkmaion'un Pisagor'un yaşlılığında doğduğu mu yoksa Pisagor'un yaşlılığında yaşadığı (geliştiği) anlamına mı gelir? Diels, Alkmaion'un Pisagor'un yaşlılığında "genç" olduğunu söylemek için cümleyi değiştirmiştir ve bu düzeltme Iamblichus'ta bulunan benzer bir açıklama ile desteklenmektedir (VP 104). Diels metni Aristotelesçi olarak kabul etse de diğerleri, Iamblichus ile paralelliği daha sonraki bir yorumcunun ifadesi olduğuna kanıt olarak görmüş ve Iamblichus'taki ifadenin birkaç kronolojik imkânsızlık içerdiğine dikkat çekmiştir (Pisagor'un yaşlılığında Philolaos gençti, gibi). Dahası, Diels'in metni, ifadenin amacının Alkmaion'un Pisagor'a olan bağımlılığını göstermek olduğunu öne sürer; bu da bu ifadenin, Alkmaion'u Pisagorculardan henüz ayırt eden ve kimin kimi etkilediğine dair şüpheleri dile getiren Aristoteles'e bağlı olamayacağını gösterir (Primavesi 2012, 447-8). Bu sözün Aristoteles'e dayandırılması pek mümkün olmasa da kimin kimi etkilediğine dair şüpheleri, Alkmaion'un altıncı yüzyılın sonlarına veya beşinci yüzyılın başlarına ait olduğunu öne sürer (Schofield 2012, 156), bu da Mansfeld tarafından kabul edilen 440'ın son dönemine karşı çıkıyor (2013, 78, n.1). Bu nedenle bir grup bilim insanı Alkmaion'un kitabının yayın tarihini yaklaşık 500 olarak tarihlendirir (Burkert 1972, 292; Kirk, Raven, Schofield 1983, 339 [erken 5.yy]; Zhmud 2012a, 122 [490'dan sonra değil]), böylece Alkmaion 540 civarında doğmuş olur. Başka bir grup, kitabının 470 veya daha sonra basılmış olması için onun 510 civarında doğmuş olduğunu kabul

eder (Guthrie 1962, 358 [M.Ö.480-440]; Lloyd 1991, 168 [M.Ö.490-430]). Her iki durumda da Alkmaion muhtemelen Empedokles, Anaksagoras ve Philolaos'tan önce yazmıştır. Parmenides'in çağdaşı ya da selefidir. Onu, yalnızca içsel kanıtlara dayanarak tarihlendirme girişimleri, yani doktrinlerinin diğer düşünürler ile karşılaştırılması, en geniş tarih farklılıklarına yol açmıştır. Edelstein beşinci yüzyılın sonlarında yaşamış olabileceğini söylerken (1942, 372), Lebedev onu altıncı yüzyılın sonlarında aktif hale getirir (1993).

1.4. Alkmaion'un kitabı ve içeriği için kanıt

Antik gelenek, Presokratik incelemelerin geleneksel başlığı olan *Doğa Üzerine* (DK, A2) adında bir kitabı, her ne kadar bu başlığın kendisine ait olması pek muhtemel olmasa da, Alkmaion'a atfeder. Favorinos'un, Alkmaion'un böyle bir inceleme yazan ilk kişi olduğu yönündeki aktarımı (DK, A1), Anaksimandros Alkmaion'dan önce yazdığı için büyük ihtimale yanlıştır. Alkmaion'un duyularla ilgili açıklamasına ilişkin Theophrastos'un ayrıntılı aktarımı ve Aristoteles'in Alkmaion'a yanıt olarak bir inceleme yazdığı gerçeği (D.L. V.25), kitabın M.Ö. 4.yy'da mevcut olduğunu düşündürmektedir. Alkmaion'un, Kroton'un Dor lehçesinde mi yoksa ilk Presokratiklerin İyonik Yunancasında mı yazdığı belirsizdir (Burkert, 1972, 222, n.21). Hayvan masallarını ilk yazanın Krotonlu Alcimon olduğu bilgisi, benzer bir isme sahip bir şaire gönderme olabilir. DK'deki 5.kesit ("bir arkadaştan ziyade bir düşmana karşı tetikte olmak daha kolaydır.") böyle bir masalın öğretisine çok benzer (Gomperz 1953, 64-5). Diels ve Kranz (=DK) Alkmaion'un diğer beş kesitini (1, 1a, 2, 3, 4) tespit eder ve tanıklıkları 18 başlık altında toplar. Ancak 1a, 3 ve 4 numaralı kesitler, Alkmaion'un terminolojisinin bir kısmı içerisinde gömülü olmasına rağmen daha sonraki bir tarihe ait dili kullanan gerçek tanıklıklardır. Muhtemelen kitabın başında yer alan 1.kesitin üç satırı ve 2.kesitteki yarım satır, Alkmaion'un tek sürekli metinleridir. DK'daki malzemeye bir başka kısa kesit/tanıklık eklenmelidir: "Toprak bitkilerin anasıdır ve Güneş onların babasıdır." (Nikolāos Damaskēnos, *De Plantis* I 2.44; bk. Kirk 1956 ve Lebedev 1993). Ayrıca Spartalı şair Alcman'ın ("Deneyim, öğrenmenin başlangıcıdır.") kesit 125'in aslında Alkmaion'a atanma olasılığı da vardır (Lanza 1965; Barnes 1982, 610).

2. Epistemoloji ve Psikoloji

2.1. Bilginin sınırları

Alkmaion kitabına bilginin sınırlarını tanımlayarak başlar.

"Algılanamayan şeyler (ölümlü şeylerle) konusunda tanrılar açıklayıcıdır,

ancak insanların yargılaması mümkün olduğu sürece (teknaireshai)..."(DK,B1)

İnsan bilgisi hakkında böyle bir şüphecilik, Erken Yunan Dönemi düşüncesinin bir özelliğidir. Hem Alkmaion'un selefleri (Ksenofanes B34 gibi) hem de halefleri (Philolaos B6), ilahi ve insan bilgisi arasında benzer karşıtlar yaratmışlardır, ancak Alkmaion'un durumunda, diğer durumlarda olduğu gibi ne amaçladığından emin olmak için yeterli kanıt mevcut değildir. Alkmaion'un kitabında tartışmaya devam ettiği konuların çoğu, doğrudan duyu algısına başvurularak çözülemez (örneğin, duyuların işleyişi, sağlıklı bedendeki karşıtların dengesi, ruhun ölümsüzlüğü). Bu anlamda büyük ölçüde "algılanamayan" şeylerle uğraşmıştır. Ancak, Alkmaion kesinlikle aşırı bir şüpheli değildir, çünkü bu tür şeyler hakkında tanrılara net bir anlaşılabilirlik atfetmeye isteklidir ve dolaylı olarak insanların bile neyin doğrudan algılanabilir olduğu konusunda net bir anlayışa sahip olduklarını kabul eder. Üstelik insanlar algılanamayanlar konusunda netliğe ulaşamazken, Alkmaion duyum yoluyla kendilerine sunulan işaretlerden mantıklı yargılarda bulunabileceklerini düşünmektedir. Böylece algılanabilenlerden çıkarımlar yapan bilim insanının tavrını alır ve dünyaya ilişkin açıklamaları ilahi bir vahiy kesinliğine dayandırılanların iddialarını dolaylı olarak reddeder (Pisagor, Parmenides B1 gibi).

Kesit 1'de zorluklar vardır, bu da yorumlanmasını sorunlu hale getirir. Bazı akademisyenler (örn. Wachtler 1896), öncekiyle nasıl ilişkilendirileceğini görmek zor olduğu için yukarıda parantez içindeki kısmı hariç tutarken, diğerleri bunu korur ve parantez içindeki ifadeyi

ondan öncekiyle koordine eden bir “ve” ifadesini anlamamız gerektiğini varsayar (DK 1952 gibi). Diğer akademisyenler ise, “algılanabilir olmayan şeylerden” sonra noktalı virgül veya iki nokta üst üste koyarlar, böylece Alkmaion iki nokta üst üste kadar konusunu ya da bu muhataplarla anlaşmazlık alanını belirlerken, iki nokta üst üstedenden sonra kendi görüşüne başlardı (Gomprez’den yola çıkarak Kouloumentas 2018). Gemelli Marciano yukarıdaki parantez içindeki kısmın korunmasını, ancak onunla koordineli olmaktan ziyade hemen önceki ifadeye bağlı hale getirilmesi gerektiğini, böylece parçanın şu şekilde görünmesini önermiştir:

*“Ölümlülerle ilgili algılanamayan şeyler konusunda tanrılar açıklayıcıdır,
ancak insanların yargulaması mümkün olduğu sürece...” (DK, B1)*

Alkmaion’u bir kozmolog yerine öncelikle bir hekim veya tıp düşünürü olarak sayarsak, “ölümlülerle ilgili algılanamayan şeyler” muhtemelen vücudun iç kısmına ve gizli hastalıklara atıfta bulunur. Beşinci yüzyılın Yunan tıp yazılarındaki pasajlar, vücudun içini ve görünmez hastalıklarını bilmenin zorluğuna açık paralellikler sağlar (Gemelli Marciano 2007, 20-21). Kesit 1 okuması tıp öğrencilerine hitap eder. Tıbbi incelemelerle paralellikler ilk önce bu konularda tıbbi bilgi ile ilgili zorlukları dile getirdikten sonra, Alkmaion’un bu zorlukları kitabında takip eden uygun öğretilerle üstesinden gelinebileceğini iddia etmeye devam etmiş olabileceğini düşündürmektedir. Eğer bu kesiti okumak için doğru bağlam buysa mesele anlamının sınırlarıyla ilgili değil, tıp öğretiminin görünen sınırları aşmadaki başarısıyla ilgilidir.

2.2. Anlayış ve ampirizm

Theophrastos’a göre Alkmaion duyu algısı ile anlama arasındaki ayrımı yapan ve bu ayrımı yalnızca duyu algısına sahip hayvanları hem duyu algısı hem de anlayışa sahip insanlardan ayırmak için kullanan ilk Yunan düşünürdür (DK, B1A, A5). Ayrıca Alkmaion beyni duyunun ve düşüncenin merkezi organı olarak iddia eden ilk kişidir (DK, A5, A8, A10). Ancak Alkmaion’un anlamakla ne kastettiğine dair açık bir kanıt yoktur. Burada anlayış olarak çevrilen kelime *suniêmi*’dir, ilk kullanımlarında “bir araya getirmek” anlamına gelir, böylece Alkmaion’un, en basit haliyle insanların duyu tarafından sağladığı bilgilerini, hayvanların yapamayacağı şekilde bir araya getirebildikleri anlamını vermesi mümkündür (Solmsen 1961, 151). Fakat hayvanların da beyinleri vardır, bu nedenle çeşitli duylardan elde edilen kanıtların basit bir ilişkilendirme gerçekleştirebilecek gibi gözükürken, insanın çıkarım ve yargılarda bulunma kabiliyeti (DK, B1), insan zekasını ayırt edici kılma anlamında daha akla yatkın bir unsur gibi görünmektedir. Alkmaion’un epistemolojisini daha fazla açıklamak için Platon’un Phaedo’sundaki (96a-b= A11) bir pasaja başvurmamız mümkündür. Bu pasaj, Sokrates’in doğa bilimine olan ilk düşünlüğü hakkındaki ifadelerinin ve düşündüğümüz şey kan mı, hava mı yoksa ateş mi gibi soruların bir parçasıdır. Ayrıca işitme, görme ve koku alma duyarlarını sağlayan beyin olduğu görüşünü de aktarır. Bu, Alkmaion’un merkezi duyu organı olarak beyni kabul etme görüşüyle oldukça iyi örtüşür ve Alkmaion’dan ismiyle bahsedilmemesine rağmen birçok bilim insanı Platon’un burada ondan bahsetmesi gerektiğini düşünür. Sokrates bu beyin görüşünü, Aristoteles’in daha sonra benimseyeceği ampirist bir epistemoloji ile ilişkilendirir (*İkinci Analitikler* 100a3 vd.). Bu epistemoloji üç adımdan oluşur: önce beyin, işitme, görme ve koku duyumlarını sağlar, sonra bunlardan hafıza ve fikir ortaya çıkar ve nihayet hafıza ve fikir sabitlik kazandığında bilgi ortaya çıkar. Bazı bilim insanları tüm bu epistemolojinin Alkmaion’a ait olduğunu varsayarken (Barnes 1982, 149 vd. gibi), diğerleri daha dikkatli bir şekilde Alkmaion’un ilk adımı attığına dair yalnızca açık kanıtlarımız olduğunu belirtir (Vlastos 1970, 47, n.8 gibi).

2.3. Alkmaion diseksiyon pratiği yaptı mı?

Alkmaion empirizminin bazen bir pratisyen hekim olarak deneyimlerinden kaynaklandığı düşünülmüştür (Guthrie 1962). Ayrıca diseksiyonu kullanan ilk kişi olarak anılmıştır. Calcidius, Platon’un Timaeus’u üzerine Latince yorumunda, Alkmaion’u, Callisthenes ve Herophilus ile birlikte, gözün doğası hakkında birçok şeyi gün ışığına çıkardıkları için över (DK, A10). Ancak

Calcidius'un anlatmaya devam ettiği şeylerin çoğu Alkmaion'dan yaklaşık iki yüzyıl sonra yaşayan Herophilos'un keşifleridir (Lloyd 1975, Mansfeld 1975, Solmsen 1961). Alkmaion hakkında makul bir şekilde pasajdan çıkarabileceğimiz tek sonuç, onun bir hayvanın göz küresini çıkardığı ve gözden beyne doğru giden poroileri (kanallar, yani optik sinir) gözlemlesidir (Lloyd 1975). Theophrastos'un, Alkmaion'un duyum teorisine ilişkin açıklaması, duyumların her birinden beyne giden bu tür kanalların olduğunu düşündüğünü ima eder:

“Tüm duyumlar bir şekilde beyinle bağlantılıdır. Sonuç olarak rahatsız edildiğinde veya yerini değiştirdiğinde aciz kalırlar, çünkü sonrasında duyumların çalıştığı kanalları durdurur.” (DK, A5)

Ancak Alkmaion'un gözün kendisini ya da optik siniri beyne kadar izlemek için kafatasını parçaladığına dair bir kanıt yoktur. Alkmaion'un diğer duyumları açıklaması, işlevlerini açıklamak için diseksiyonlar yaptığını öne sürmekten çok, yapmadığını ima eder (Lloyd 1975; Lloyd'un kısmi eleştirisi için bkz. Perilli 2001). Alkmaion'un tüm duyumların beyne bağlı olduğu sonucuna varması, gözün kesilmesinden ve görme, işitme ve tat alma duyu organlarının kafada yer aldığı ve beyne doğru giden pasajlara bağlantılı görüldüğü genel gözleminden çıkarılmış olabilir (Gomperz 1953, 69). Alkmaion'un özellikle başa bağlı olmayan tek duyu olan dokunmaya (DK, A5) hiç değinmemesi bu açıdan dikkat çekicidir. O zaman Alkmaion'un diseksiyonu keşfettiğini veya anatominin kurucusu olduğunu söylemek ciddi bir hata olur, çünkü diseksiyonu sistematik olarak kullandığına hatta tek bir göz küresini çıkarmaktan fazlasını yaptığına dair hiçbir kanıt yoktur.

2.4. Duyu algısı

Theophrastos, Alkmaion'un, duyumunu pek çok Erken Dönem Yunan düşünürünün (Empedokles gibi) kullandığı bir ilke olan sevmeyi sevme ilkesiyle (yani duyu organı ile algılanan şey arasındaki benzerlikle) açıklamadığını söyler. Ne yazık ki, Alkmaion'un duyumların nasıl çalıştığını düşündüğüne dair genel bir açıklama yapmıyor (DK, A5). Alkmaion, dokunma dışında bireysel duyumların her birini açıklar, ancak bu açıklamalar oldukça ilkindir. Gözün su ve ateşten meydana geldiğini ve görmenin, gözün parıldayan ve yarım kısmına yansıdığı zaman gerçekleştiğini kabul eder. İşitme harici bir ses, önce dış kulağa iletiildiğinde ve daha sonra iç kulaktaki boş alan (*kenon*) tarafından alındığında ve onu beyne iletiildiğinde ortaya çıkar. Tat duymusu, sıcak, yumuşak, ısıyla her şeyi çözen olması ve gevşek dokusu nedeniyle duyumunu alıp ileten dil aracılığıyla gerçekleşir. Koku en basitidir. “Nefes alırken aynı anda meydana gelir, böylece nefesi beyne getirir” (DK, A5).

2.5. Ruhun ölümsüzlüğü

Ruhun ölümsüzlüğü için ilk argümanı Alkmaion geliştirdi, ancak onunla ilgili tanıklıklar birbirinden biraz farklıdır ve görünüşe göre Platon tarafından devralınmış ve geliştirilmiş gibi görünmektedir. Bu nedenle Alkmaion argümanının tam olarak nasıl yeniden oluşturulabileceğini belirlemek oldukça zordur. Bu konuda en derinlikli analizi Barnes (1982, 116-120) ve Hankinson (1998, 30-3) yapmıştır. Alkmaion, ruhun her zaman hareket halinde olduğu varsayımından yola çıkmış gibi görünür. Bir uçta, Alkmaion'un yalnızca, Aristoteles'in kendisine atfettiği analogiden yola çıkarak basit bir argüman geliştirdiğini varsayabiliriz (*De An.*405a29). Ruh, Alkmaion'un ilahi ve ölümsüz olarak kabul ettiği gök cisimleri gibidir (DK, A1, A12), her zaman hareket halindedir dolayısıyla ölümsüzlükte de onlar gibidir. Bu açıkça yanıltıcıdır, çünkü bir açıdan benzer olan şeylerin diğerlerinde de aynı olacağını varsayar. Doksografik gelenekteki versiyon daha karmaşıktır (DK, A12). Alkmaion, ruhun sürekli devinim halinde hareket ettiğini ve bu nedenle ölümsüz olduğunu ve ilahi olana benzer olduğunu düşündü. İlahi olana benzerlik, buradaki çıkarımın bir parçası değil, sadece açıklayıcı bir karşılaştırmasıdır. Bununla birlikte Mansfeld yakın zamanda, Aetius'taki doksografik aktarımın, Aristoteles'in daha önceki aktarımının sadece bir yeniden ifadesi olduğuna ve ruhun kendi kendine hareket ettiğine dair önemli bir ekleme olduğuna dikkat çekmiştir. Aetius'taki bağlamın incelenmesi, Platon ve Ksenokrates'ten bağımsız olarak onaylanan ruhun kendi kendine hareketinin, böyle bir görüşe

sahip olmaları pek olası olmayan Pisagor ve Thales'e atfedildiğini göstermektedir. Bu bağlam ve Aristoteles'in Alkmaion'a öz hareket atfetmedeki başarısızlığı, aynı izdüşümün Alkmaion örneğinde meydana geldiğini, bu yüzden ruha kendi kendine hareketi değil, sürekli hareketi vermiş olması muhtemeldir (Mansfeld 2014b, ayrıca bk. Laks 2018). Daha basit argümanın özü, her zaman hareket halinde olanın ölümsüz olması gerektiği gerçeğidir. Bu, Platon'un Phaedrus 245c'de ruhun ölümsüzlüğü argümanı için yola çıktığı varsayımdır, ancak Platon'un her zaman hareket halinde olana ilişkin analizinin ne kadarı Alkmaion'a atfedilebilir? Platon pasajda Alkmaion'dan hiç bahsetmez. Alkmaion için, argümanın daha sofistike versiyonunda bile hala ciddi sorular var. Ruhları olan şeylerin, yani canlı olan şeylerin kendilerini hareket ettirebildiklerini pekâlâ fark edebilir ve bu hareketi meydana getiren ruhlar olduğu sonucuna varabiliriz. Başka bir şeyi hareket ettiren şey olarak ruhun da hareket halinde olması gerektiği sonucuna varabiliriz (nedenselliğin eş anlamlı ilkesi). Ama Alkmaion neden ruhun her zaman hareket halinde olması gerektiğini düşünür? (Hankinson [1998, 32] iki olası cevap verir ve zorlukları onlarla tartışır.) Horn, insan ruhunun sürekli hareket halinde olduğu fikrinin açık bir anlamı olmadığını, bu nedenle Alkmaion'un göklerin sürekli hareketine sahip bir dünya ruhundan bahsetmesi gerektiğini savunur (2005, 157-8). Bununla birlikte Mansfeld haklı olarak Aristoteles'in Alkmaion'un ruh görüşüne ilişkin ifadelerinin açıkça insan ruhuyla ilgili olduğunu iddia eder; tartışılan ruhun göksel hareketlere benzer olduğu söylendiği için onlardan farklı olması gerekir (2014a). Son olarak ruhlara ne tür bir hareket atfedilir? Doğal varsayım, ruhun hareketinin düşünmek olduğu olabilir; ancak, Yunan düşüncesinin bu erken evresinde, Alkmaion'un, ruh uzayda harekete neden olacaksa onun da hareket halinde olması gerektiğini düşünmüş olması daha olasıdır. Platon, ruhu sabit yıldızların ve gezegenlerin zıt hareketlerini taklit eden, zıt hareketlere sahip iki daireden oluştuğunu ve böylece ruhun kafada bir tür karabasan haline geldiğini açıklar (Timaeus 44d). Bu görüntünün Alkmaion'dan ödünç aldığı öne sürülmüştür (Barnes 1982, 118; Skemp 1942, 36 vd.).

İkinci kesitte Alkmaion'un şunları söylediği bildiriliyor:

“İnsan, başlangıcını sonuna kadar birleştiremediği için yok olur.”

İlk bakışta, bu sav Alkmaion'un ruhun ölümsüz olduğu inancıyla çelişir gibi görünebilir. Bununla birlikte, insanları yok olan bireysel bedenler ve ölmeyen ruhlar olarak ayırmış olması muhtemeldir (Barnes 1982,115). Ancak Alkmaion'un beden öldüğünde ruha ne olduğunu düşündüğüne dair hiçbir kanıt yoktur. Pisagorcular gibi reenkarnasyona inanıyor muydu? Hiçbir antik kaynak Alkmaion'u reenkarnasyonla ilişkilendirmez ve hayvanlar ile insanlar arasındaki keskin ayrıma inanmadığını öne sürebilir (Guthrie 1962: 354). Ruhun cennetteki diğer ilahi varlıklara katıldığını düşünmüş olabilir. Kesit 2'deki nokta, gök cisimlerinin başlangıçları ve bitişleri dairesel hareketle birleştirirken, insanların yaşlılıktaki sonlarını çocuklukta başlangıçları ile birleştirmemeleri olabilir, yani insan yaşamının döngüsel bir yapısı yoktur. Hatta ruhun kendi dairesel hareketinden bedene böyle bir yapıyı empoze etmeye çalıştığını ancak sonunda başarısız olduğunu varsayabiliriz (Guthrie 1962, 353). Alkmaion uykuyu ve uyanmayı kanın iç damarlara geri çekilmesi ve sonra tekrar dış damarlara genişlemesiyle açıkladığı için (bkz. 3.2 altında), ölümün, kanın bu "dairesel hareketinin" başarısızlığı sonucu olabileceği oldukça spekülasyon bir şekilde öne sürülmüştür (Kouloumentas 2018b).

3. Tıbbi Doktrinler

3.1. Sağlık ve Hastalık

4. kesit Alkmaion'un sağlık ve hastalık açıklamasıdır:

“Alkmaion, güçlerin (nem, kuru, soğuk, sıcak, acı, tatlı vs.) dengesinin (izonomi) sağlığı içerdiğini ancak onların monarşisinin hastalığı ürettiğini söylemiştir.”

Aslında bu bir fragman değil, bir tanıklıktır ve dilin çoğu Alkmaion'dan ziyade doksografik gelenekten gelir. Nakledilen bilgiler, Alkmaion'un, hastalığın aşırı veya yetersiz beslenme

nedeniyle ortaya çıkan aşırı sıcak veya soğuktan kaynaklandığı görüşünü söylemeye devam eder. Hastalığın kanda, kemik iliğinde veya beyinde ortaya çıktığı söylenir. Ayrıca su, yerleşim yeri, zor iş yapma veya şiddet gibi dış etkenlerden de kaynaklanabilir. Vücutta zıt kuvvetlerin dengesine bağlı olan sağlık fikri Yunan tıp yazarlarında yaygındır. Alkmaion böyle bir sağlık anlayışının en erken figürü olmasına rağmen, orijinal bir tez sunmaz, daha çok Kroton'un daha önceki tıp geleneğinden yararlanıyor olabilir. Belki de Alkmaion'un ayırt edici özelliği, belirli siyasi metaforu kullanmasıdır ve çoğu akademisyen (Sassi 2007, 198; Jouanna 1999, 327; Kouloumentas 2014, 871), siyasi terminolojinin (*izonomi*, *monarşi*) ona dayandığına hemfikirdir. Aslında bu terimler Yunan tıp geleneğinden başka bir yerde bulunmamıştır. Anaksimandros'un, kozmosun düzenini şehir devletinde adalet açısından açıklaması gibi, Alkmaion da insan vücudunun düzenini açıklamak için politik bir metafor kullanır. *İzonominin* (denge) belirli bir yönetim biçimi olmadığı, daha çok hangi yönetim biçimlerinin değerlendirildiği açısından bir siyasi eşitlik kavramı olduğu yaygın olarak kabul edilmektedir (Ostwald 1969, 108; Meier 1990, 162 “kıstas” denir, Vlastos 1981, 173-74 bir “afiş”). Temel uygulaması demokrasiler olmakla birlikte (Herodot III. 80), demokratik özelliklere sahip ılımlı oligarşilere de uygulanmaktadır (Thukidides III. 62.3-4). Önemli sayıda bilim insanı, bir zorbaya karşı akranlarının eşitliği olarak izonominin tamamen aristokratik bir uygulama olduğunu iddia etse de (Raaflaub 2004: 95; Zhmud 2012a: 358), bu görüşün en çok tanınan erken taraftarlarından biri daha sonra onu terk etmiştir (Ehrenberg 1956: 67) ve *izonomi* teriminin kullanılması daha muhtemel görünür, altıncı yüzyılın sonlarında Atina'da ortaya çıkan radikal demokrasiden kaynaklanıp, ılımlı oligarşilere yalnızca ikincil anlamda uygulanmıştır (Vlastos 1973, 175-7; Ostwald 1969, 99-106).

Alkmaion'un, sağlığa gerekli olan güçlerin dengesini basitçe betimlemek veya sağlığı tanımlamak için terimi kullanması, onun radikal demokrasiye sempati duyduğunu mu gösterir (Vlastos 1953, 363)? Alkmaion'un siyasi görüşleri için doğrudan bir kanıtımız bulunmamaktadır. Bununla birlikte, Aristoteles Alkmaion'un on çift belirten Pisagorcuların aksine (bkz. 4.2 altında), insan vücudunda aktif olarak sınırsız sayıda karşıt olduğunu öne sürdüğünü vurgular; bu, Alkmaion'un “beden” politikasının, sayısal olarak tanımlanmış yaşıt grubuna sahip bir oligarşi değil, tüm karşıtlara eşitlik veren bir demokrasi olduğunu öne sürer. Mansfeld son zamanlarda bilim insanlarının Alkmaion'a izonomi ve monarşi anahtar terimlerini atfetmelerini tartışmıştır (Mansfeld 2014a). İzonominin böyle metaforik kullanımı bu erken tarihte benzersizdir ve doksografik gelenekte daha sonra tanıtılmış olması çok daha olasıdır. Dahası monarşi, izonominin de ortaya çıktığı Herodot'taki (III 80-3), ünlü anayasa tartışmalarında kullanımına aşına olan bir doksograf tarafından tanıtılmış olabilir (III 80). Mansfeld, terimlerin doksografiden gelen bu kökeninin, Kleistenes'in reformlarından Alkmaion üzerinde etki varsaymaktan daha muhtemel olduğu sonucuna varır. Mansfeld'in yaklaşımındaki zorluk, Alkmaion hakkındaki ifade ile ilgili çarpıcı şeyin tam olarak politik metafor olması ve bu metafor nedeniyle görüşlerinin doksografiye dahil edilmesinin, hastalık ve metafor hakkındaki tipik Yunan görüşleri olmasından daha makul görünmesidir. Eğer politik metaforu tanıttı ise, o zaman kendisine atfedilen terimleri kullanmamış olması muhtemeldir, özellikle her ikisi de mecazi anlamda olmasa da Herodot'tan bir süre sonra ortaya çıktığı için.

3.2. Uyku, Embriyoloji ve Benzerliğin Kullanımı

Alkmaion, insan ve hayvan fizyolojisinde daha sonra kalıcı problemleri haline gelen her düşünürün ele almaya çalıştığı bir dizi soruyu gündeme getiren ilk kişidir. Böylece Yunan fizyolojisinin ilk gündemini belirler (Longrigg 1993, 54-7; Lloyd 1966, 322 vd.). Uykunun, kanın vücudun yüzeyinden daha büyük (“kan akan”) damarlara çekilmesiyle oluştuğunu ve kan tekrar vücuda dağıldığında uyandığımızı söyler (DK, A18). Kan tamamıyla çekildiğinde ölüm meydana gelir. Hipokratik yazarlar (*Epid.* VI 5.15) ve Aristoteles (*H.A* 521a15) Alkmaion'un uyku görüşünü kabul ederler. Ancak bazılarının iddia ettiği gibi Alkmaion'un toplardamarları ve arterleri birbirinden ayırt etmiş olması pek olası değildir. Yüzeğe yakın daha küçük olanların aksine daha büyük ve içteki kan damarları arasında basit bir ayırım yapmış olması daha olasıdır (Lloyd 1991, 177). Büyük ihtimalle insan tohumunun beyinden geldiğini savunmuştur (DK,

A13). Son zamanlarda, bunun yerine 1) spermin tüm vücuttan geldiğini, 2) beynin geçiş limanı olduğunu ve 3) nihayetinde bir sindirim ürünü olarak düşündüğü öne sürülmüştür (König 2019). Ancak hiçbir antik kaynak bu doktrinlerden herhangi birini doğrudan Alkmaion'a atfetmez ve onların lehine olan argümanlar çok dolaylıdır. Aristoteles'in izleyebileceği bir görüş olan (Lloyd 1983, 86 vd.), tohum sağlayan olarak sadece babayı gören popüler Yunan görüşünün aksine Alkmaion, ebeveynlerin her ikisinin de tohumu sağladığını (DK, A13) ve en çok tohumu veren ebeveynin çocuğun cinsiyetini belirlediğini savunmuş olabilir (DK, A14). Ancak son zamanlarda bu görüşler için tek kaynağımızın (Censorinus) yanlış olduğu ve Alkmaion'un hem erkek hem de dişinin çocuğa katkıda bulunduğunu düşünürken, yalnızca erkeğin tohuma katkıda bulunduğu, dişinin adet kanamasına katkıda bulunduğu öne sürülmüştür (Leitao 2012: 278-79). Bir rapora göre, Alkmaion başın embriyonun gelişen ilk parçası olduğunu düşündü, ancak başka bir raporda bu alanda kesin bilgiye sahip olmadığını itiraf etti, çünkü bebekte ilk oluşan şeyi kimse algılayamaz (DK, A13). Bu raporlar tutarsız değildir ve Alkmaion'un kitabına başladığı epistemolojiyle uyumludur. Embriyonun gelişimini, hakkında kesin bir bilgiye sahip olamadığımız algılanamaz şeylerden biri olarak gördüğünü varsaymak akla yatkındır. Öte yandan, vücudun onu yaşamda kontrol eden bölümünün yani beynin, ilk önce anne karnında geliştiğini makul bir çıkarım olarak görmüş olabilir. Diseksiyon, embriyonun gelişimi hakkındaki tartışmalarla bariz bir şekilde ilişkilidir ve Alkmaion'un bu durumda hayvanların diseksiyonuna başvurmaması, onu düzenli bir yöntem olarak kullanmadığının bir başka kanıtıdır (Lloyd 1979, 163). Alkmaion yalnızca insanlar değil hayvanlar ve bitkiler üzerinde de çalışmıştır. Katır kısırlığı hakkında açıklamasını yapmış (DK, B3) ve eğer Aristoteles'e inanılabilirsek, keçilerin kulaklarından nefes aldıklarını düşünmüştür (DK, A7). Daha da önemlisi, insan fizyolojisine ilişkin açıklamalarını geliştirirken hayvanlar ve bitkilerle analogiler kullandı. Bu nedenle, insan erkekleri on dört yaşında ilk kez tohum üretmek üzereyken gelişen cinsel organ etrafındaki kıllar, bitkilerin tohum üretmeden önce çiçek açmasına (DK, A15), memelilerdeki süt, kuşlardaki yumurta akına benzer (DK, A16). Rahimdeki bebek, bir sünger gibi, bütün bedenden besini emer, ancak başka bir rapor embriyonun ağızdan beslendiğini öne sürer (DK, A17). Daha sonraki raporun metni belki de *stomati*'den (ağız) *somati*'ye (vücut) dönüştürülmeli, böylece çelişki ortadan kaldırılmalıdır (Olivieri 1919, 34). Bunun gibi benzerlikler daha sonraki Yunan biyolojik incelemelerinde temel bir öge haline gelecektir ancak Alkmaion bu geleneğin en eski figürlerinden biridir.

4. Kozmoloji

4.1. Astronomi

Birinci bölümün üstünde belirtildiği gibi, Alkmaion'un tipik bir Presokratik kozmolog olup olmadığı ve ne ölçüde olduğu konusunda önemli tartışmalar vardır. Kesinlikle onun kozmolojisine dair kanıtlar yetersizdir. Astronomik teorisine dair referanslar üç tanedir (DK, A4). Gezegenlerin, sabit yıldızların hareketine zıt olarak batıdan doğuya doğru hareket ettiğini fark ettiği bildirilir. Bazıları böyle bir bilginin beşinci yüzyılın başında mevcut olduğundan şüphe duyar (Dicks 1970, 75). Diğerleri, Anaksimenes'in altıncı yüzyılın ikinci yarısında gökyüzünün buz gibi kubbesine çivilenmiş sabit yıldızlarla, havada yapraklar gibi yüzen gezegenleri ayırt ettiğini ileri sürer (DK13A7; Burkert 1972, 311). Alkmaion'un Güneş'in düz olduğuna inancı, Güneş'in yaprak gibi düz olduğunu söyleyen Anaksimenes ile olası bir başka bağlantıdır (DK13A15). Son olarak Alkmaion ve Heraklitos'un, Ay tutulmasını çanak şeklindeki bir Ay'ın dönüşüyle açıklanmasına dair anlaşmasında İyon astronomisine bir başka benzerlik de bulunur. Ancak, Ay'ın Güneş gibi düz olması beklenebilirdi (West 1971, 175).

4.2. Zıtlıklar

Alkmaion zıt çiftlerin etkileşimi açısından bir kozmogoni ya da bir kozmoloji sundu mu? Böyle bir kozmoloji, Anaksimandros'un kozmosu, çatışan karşıtlar arasında kurulan "adalet"e dayandığından, İyonya'da daha önceki spekülasyonlarla bir başka bağlantı olarak görülebilir (DK12B1). Heraklitos da Alkmaion üzerinde olası bir etkidir, çünkü Alkmaion'da önerildiği gibi

sonsuz karşıtların birbirine dönüşmesini tasavvur ettiği görünmektedir (Mansfeld 2014a, 91-2). Aristoteles, Alkmaion'da böyle bir kozmolojinin birincil kanıtını sağlar (Metaph. 986a22 vd. = A3), ancak Alkmaion'u İyonyalılarla değil, on çift karşıt tablosu öneren bir grup Pisagorcu ile karşılaştırır. Alkmaion, karşıtları şeylerin ilkeleri olarak görme konusunda bu Pisagorcularla aynı fikirdedir. Aristoteles, Alkmaion'un belirli bir karşıtlıklar kümesine varmadığından, beyaz, siyah, tatlı, acı, iyi, kötü, büyük ve küçükten gelişigüzel söz ettiğinden ve kalan karşıtlar hakkında yalnızca belirsiz yorumlarda bulunduğundan şikâyet eder. Alkmaion'un karşıtlar konusundaki birincil tartışması insan bedeni hakkındaki görüşleriyle ilişkili olabilir (DK, B4; tıbbi teorilerinin tartışmasına üstte bkz.). Aristoteles'in dili, Alkmaion'un görüşünü "insan varlıklarının çoğunluğu çiftler halindedir (*tôn anthrôpinôn*)" şeklinde özetlediğinde bu öneriyi bir dereceye kadar destekler (Metaph. 986a31). İsokrates (DK, A3), Alkmaion'un dört elementi varsayan Empedokles'in aksine, sadece iki element olduğunu söylediğini ve heterodoks bir görüşe göre Alkmaion'un ateş ve toprağı temel elementler olarak kabul ettiğini söyler (Lebedev 1993). Bununla birlikte, çoğu bilim insanı, Alkmaion'un insan vücudunun ve belki de kozmosun belirsiz sayıda karşıtların dengesinden oluştuğunu düşündüğünü varsayarak Aristoteles'i takip eder. Bazıları, Alkmaion'un sabit karşıtlar kümesini bir erdem olarak benimseme konusundaki isteksizliğini ve dünyanın Pisagor karşıtlar tablosu gibi teorik yapılardan daha az derli toplu olduğunu kabul etmeye istekli olan ampirizmin bir başka işareti olarak görür (Guthrie 1962, 346).

5. Önem ve Etkisi

Alkmaion, Erken Yunan Dönemi felsefesi üzerine yakın zamanda yapılan araştırmalarda bir şekilde ihmal edilmiştir (örneğin, konuyla ilgili en son araştırmalar olan Curd ve Graham'da pek görülmemektedir, ancak hem Guthrie 1962 hem de şimdi Zhmud 2012a ve 2014 onun önemini vurgulamaktadır). Bu ihmalin birkaç nedeni var gibi görünüyor. İlk olarak, Alkmaion'un kitabından geriye kalanlar, kozmosun ilk ilkeleri ve varlık hakkındaki metafizik sorulara söyleyecek çok az şey içermesi ve bunların Presokratikler üzerinde son zamanlardaki bilime hâkim olmasıdır. İkincisi, tarihi ve araştırmalarının odak noktası hakkındaki şüpheler, onu erken Yunan düşüncesinin gelişimine yerleştirmeyi zorlaştırır. Son olarak, onun diseksiyon kullanımının daha doğru bir şekilde değerlendirilmesi, onun özgünlüğüyle ilgili daha önceki araştırmalardaki bazı abartılı iddiaları söndürdü. Özgünlüğünün boyutu ve etkisinin önemi, bir dereceye kadar onun tarihlenmesine bağlıdır. Faaliyeti için son derece geç bir tarihlendirme (MÖ 450'den sonra), onu yeni bir çığır açmaktan ziyade çağın tipik görüşlerini benimsiyormuş gibi gösterir. Beşinci yüzyılın başlarında aktifse, görüşleri çok daha orijinaldir. Aristoteles'in Alkmaion'a yanıt olarak ayrı bir inceleme yazmış olması, onun özgünlüğünü savunur. Sağlıklı insan vücudunu oluşturan karşıtların dengesine politik bir metafor uygulama konusunda muhtemelen öncü olarak kabul edilmelidir. Biyoloji alanındaki çalışmalarının kapsamı, beşinci yüzyılın başlarında dikkate değerdir ve Yunan felsefesinde, Anaksimander ve Anaksimenes gibi İyonyalı filozoflarda bulunmayan fizyolojik bir vurgu başlatmış ve bu alanda daha sonra Presokratikler için gündemi belirlemiş olabilir (Zhmud 2012a, 366). Bazen onun, duyu organlarını beyne bağlayan *poroi* (kanallar) kavramının Empedokles'in *poroi* teorisini etkilediği söylenir, ancak teoriler isimden fazlasını paylaşmayabilir. Empedokles'e göre, tüm malzemelerin içinde, diğer nesnelere iyi karışıp karışmadıklarını belirleyen gözenekler vardır. Duyu organlarında da gözenekler vardır, ancak bunlar duyu organını (Empedokles'e göre kalptir) zekâ koltuğuna bağlamak için değil, duyu organının dış nesnelere tarafından dökülen atık maddeleri alıp alamayacağını belirlemek için işlev görür (Solmsen 1961, 157; Wright 1981, 230). Alkmaion'un etkisi son olarak üç şekilde önemlidir: 1) Beyni insan zekasının merkezi olarak tanımlaması Philolaos'u (DK, B13), Hipokrat incelemesi olan, *Kutsal Hastalık Üzerine*'yi ve Platon'u etkiledi (Timaeus 44d), ancak Empedokles ve Aristoteles dahil olmak üzere birçok düşünür algı ve zekanın merkezi olarak kalbi almışlardır. 2) Onun ampirist epistemolojisi, Platon (*Phaedo* 96b) ve Aristoteles'teki (*İkinci Analitikler* 100a) önemli pasajların arkasında yatıyor olabilir. Platon'un *Phaedrus*'taki argümanını etkilemiş, ruhun ölümsüzlüğü için ilk argümanı geliştirmiştir (245c vd.).

KAYNAKLAR

Metinler ve Yorumlar

- Diels, H. and W. Kranz, 1952, *Die Fragmente der Vorsokratiker* (in three volumes), 6th edition, Dublin and Zürich: Weidmann, Volume 1, Chapter 24, pp. 210–216. (Tanıklıklar ve fragmanların Yunanca metinlerinin Almanca çevirisi. [DK] olarak anılan. Her bir yazarın tanıklığı bir A ve bir sayı ile belirtilir. Mesela A5, DK listesinde Alkmaion hakkındaki beşinci tanıklıktır. “B” notları “A” notlarını oluşturan tanıklıklara, ikinci el nakillere vs. kıyasla DK’daki Alkmaion’un asıl fragmanları olarak anılır.)
- Laks, A. and Most, G., 2016, ‘Alcmaeon’, in *Early Greek Philosophy: Western Greek Thinkers* (Part 2), A. Laks and G. Most (eds.), Cambridge, Mass: Harvard University Press (Loeb Classical Library: Volume 5), pp. 737–771.
- Timpanaro Cardini, M., 1958–64, *Pitagorici, Testimonianze e frammenti*, 3 vols., Firenze: La Nuova Italia, Vol. 1, pp. 124–153 (Tanıklık ve fragmanların Yunanca metinlerinin İtalyanca çevirisi ve yorumu).
- Wachtler, J., 1896, *De Alcmaeone Crotoniata*, Leipzig: Teubner (Alkmaion’a adanan tek tam ölçülü yorum. Tanıklık ve fragmanların Yunanca metinlerinin Latince yorumu).

Genel Kaynakça

- Barnes, J., 1982, *The Presocratic Philosophers*, London: Routledge.
- Beare, J. I., 1906, *Greek Theories of Elementary Cognition from Alcmaeon to Aristotle*, Oxford: Clarendon Press.
- Curd, P. and Graham, D. W., 2008, *The Oxford Handbook of Presocratic Philosophy*, Oxford: Oxford University Press.
- Dicks, D. R., 1970, *Early Greek Astronomy to Aristotle*, Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Dörrie, H., 1970, ‘Alkmaion’, in A. Pauly, G. Wissowa, and W. Kroll, *Real-Encyclopädie der klassischen Altertumswissenschaft*, Stuttgart: J. B. Metzler, Supp.-Bd. 12, pp. 22–6.
- Ebner, P., 1969, ‘Alcmeone Crotoniate’, *Klarchos*, 11: 25–77.
- Edelstein, L., 1942, ‘Review of Stella 1939’, *American Journal of Philology*, 63: 371–2.
- Ehrenberg, V., 1956, ‘Das Harmodioslied’, *Wiener Studien*, 69: 57–69.
- Gemelli Marciano, L., 2007, ‘Lire du début’, *Philosophie antique*, 17: 7–37.
- Gomperz, H., 1928, ‘Zu Alkmaion Frag. I Diels’, *Philologische Wochenschrift*, 48: 1597–1598.
- , 1953, *Philosophical Studies*, Boston: Christopher Publishing House.
- Gomperz, T., 1901, *Greek Thinkers*, Vol. I, London: John Murray.
- Guthrie, W. K. C., 1962, *A History of Greek Philosophy*, Vol. I, Cambridge: Cambridge University Press, pp. 341–359 (İngilizce’deki en iyi genel bakış).
- Hankinson, R. J., 1998, *Cause and Explanation in Ancient Greek Thought*, Oxford: Clarendon Press.
- Harris, C. R. S., 1973, *The Heart and the Vascular System in Ancient Greek Medicine from Alcmeon to Galen*, Oxford: Clarendon Press.
- Heidel, W. A., 1940, ‘The Pythagoreans and Greek Mathematics’, *American Journal of Philology*, 61(1): 1–33.
- , 1941, *Hippocratic Medicine: Its Spirit and Method*, New York: Columbia University Press.

- Hirzel, R., 1876, 'Zur Philosophie des Alkmäion', *Hermes*, 11: 240–6.
- Horn, C., 2005, 'Der Begriff der Selbstbewegung bei Alkmaion und Platon', in G. Rechenauer, (ed.), *Frühgriechisches Denken*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, pp. 152–73.
- Huffman, C. A., 2008, 'Two Problems in Pythagoreanism', in P. Curd and D. W. Graham, (eds.), *The Oxford Handbook of Presocratic Philosophy*, Oxford: Oxford University Press, pp. 284–304.
- Jouanna, J., 1999, *Hippocrates*, Baltimore and London: The Johns Hopkins University Press.
- Kahn, C., 2001, *Pythagoras and the Pythagoreans*, Indianapolis: Hackett.
- Kirk, G. S., 1956, 'A Passage in De Plantis', *Classical Review*, n.s., 6(1): 5–6.
- Kirk, G. S., Raven, J. E. and Schofield, M., (eds.), 1983, *The Presocratic Philosophers*, Cambridge: Cambridge University Press = KRS.
- König, J., 2019, 'Ancient Greek Spermatology: The Theory of Alcmaeon of Croton', *Mnemosyne*, 73(4): 529–552.
- Kouloumentas, S., 2014, 'The Body and the Polis: Alcmaeon on Health and Disease', *British Journal for the History of Philosophy*, 22(5): 867–887.
- , 2018a, 'Alcmaeon and his addressees', in P. Bouras-Vallianatos and S. Xenophonos (eds.), *Greek Medical Literature and its Readers*, London and New York: Routledge, pp. 7–29.
- , 2018b, 'Heraclitus and the Medical Theorists on the Circle', *Dialogues d'histoire ancienne*, 44(2): 43–63. doi:10.3917/dha.442.0043
- Laks, A., 2018, 'How Preplatonic Worlds Became Ensouled', *Oxford Studies in Ancient Philosophy*, 55: 1–34.
- Lanza, D., 1965, 'Un nuovo frammento die Alcmeone', *Maia*, 17: 278–80.
- Lebedev, Andrei, 1993, 'Alcmaeon on plants: a new fragment in Nicolaus Damascenus', *La parola del passato*, 48: 456–60.
- Leitao, D. D., 2012, *The Pregnant Male as Myth and Metaphor in Classical Greek Literature*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Lesky, E., 1952, 'Alkmaion bei Aetios und Censorin', *Hermes*, 80: 249–55.
- Lloyd, G. E. R., 1966, *Polarity and Analogy*, Cambridge: Cambridge University Press.
- , 1975, 'Alcmeon and the early history of dissection', *Sudhoffs Archiv*, 59: 113–47 = Lloyd, 1991: 164–193.
- , 1979, *Magic, Reason and Experience*, Cambridge: Cambridge University Press.
- , 1983, *Science, Folklore and Ideology*, Cambridge: Cambridge University Press.
- , 1991, *Methods and Problems in Greek Science*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Long, A. A., (ed.), 1999, *The Cambridge Companion to Early Greek Philosophy*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Longrigg, James, 1993, *Greek Rational Medicine: Philosophy and Medicine from Alcmaeon to the Alexandrians*, London: Routledge.
- Mansfeld, J., 1975, 'Alcmaeon: "Physikos" or Physician? With some remarks on Calcidius' "On Vision" compared to Galen, Plac. Hipp. Plat. VII', in J. Mansfeld and L. M. de Rijk, (eds.), *Kephalaion: Studies in Greek Philosophy and its continuation offered to Professor C. J. de Vogel*, Assen: Van Gorcum, pp. 26–38.
- , 2014a, 'The body politic: Aëtius on Alcmaeon on isonomia and monarchia', in V. Harte and M. Lane, (eds.), *Politeia in Greek and Roman Philosophy*, Cambridge: Cambridge University Press: pp. 78–95.

- , 2014b, ‘Alcmaeon and Plato on Soul’, *Études platoniciennes*, 11 available online. doi:10.4000/etudesplatoniciennes.508.
- Meier, C., 1990, *The Greek Discovery of Politics*, Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Olivieri, A., 1919, ‘Alcmeone di Crotone’, *Memorie della reale Accademia di Archeologia, Lettere e Belle Arti (Società Reale di Napoli)*, 4: 15–41.
- Ostwald, M., 1969, *Nomos and the Beginnings of the Athenian Democracy*, Oxford: Clarendon Press.
- Perilli, L., 2001, ‘Alcmeone di Crotone tra filosofia e scienza’, *Quaderni Urbinati di Cultura Classica*, 69: 55–79.
- Primavesi, O., 2012, ‘Aristotle, *Metaphysics A*: A New Critical Edition with Introduction’, in Carlos Steel (ed.), *Aristotle’s Metaphysics Alpha*, Oxford: Oxford University Press, pp. 385–516.
- Raaflaub, K., 2004, *The Discovery of Freedom in Ancient Greece*, Chicago: The University of Chicago Press.
- Riedweg, C., 2005, *Pythagoras: His Life, Teaching, and Influence*, Ithaca and London: Cornell University Press.
- Sassi, M. M., 2007, ‘Ordre cosmique et isonomia’, *Philosophie antique*, 7: 189–218.
- Schofield, M., 2012, ‘Pythagoreanism: Emerging from the Presocratic Fog’, in Carlos Steel (ed.), *Aristotle’s Metaphysics Alpha*, Oxford: Oxford University Press, pp. 141–166.
- Schubert, C., 1996, ‘Menschenbild und Normwandel in der klassischen Zeit’, in *Médecine et Morale dans l’Antiquité*, Vandoeuvres-Genève: Fondation Hardt, Entretiens 93: 121–155.
- Skemp, J. B., 1942, *The Theory of Motion in Plato’s Later Dialogues*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Solmsen, F., 1961, ‘Greek Philosophy and the Discovery of Nerves’, *Museum Helveticum*, 18: 150–97.
- Stella, L. A., 1939, ‘Importanza di Alcmeone nella storia del pensiero greco’, *Memorie della Reale Accademia Nazionale dei Lincei*, s. 6, 8(4): 233–87.
- Stratton, G. M., 1917, *Theophrastus and the Greek Physiological Psychology before Aristotle*, London: George Allen & Unwin.
- Taylor, C. C. W., (ed.), 1997, *Routledge History of Philosophy, Volume 1: From the Beginning to Plato*, London: Routledge.
- Thivel, A., 1979, ‘L’astronomie d’ Alcmeon’, in *L’ astronomie dans l’ Antiquité classique*, Paris: Les Belles Lettres, pp. 57–72.
- Timpanaro Cardini, M., 1938, ‘Originalità di Alcmeone’, *Atene e Roma*, 3(6): 233–44.
- , 1940 ‘Anima, vita e morte in Alcmeone’, *Atene e Roma*, 3(8): 213–24.
- Triebel-Schubert, C., 1984, ‘Der Begriff der Isonomie bei Alkmaion’, *Klio*, 66: 40–50.
- , 1987, ‘Medizin und Symmetrie’, *Sudhoffs Archiv*, 73: 190–199.
- Vlastos, Gregory, 1953, ‘Isonomia’, *American Journal of Philology*, 74(4): 337–366.
- , 1955, review of Cornford, F. M., *Principium Sapientiae*, *Gnomon*, 27: 65–76 = D. J. Furley and R. A. Allen, (eds.) 1970, *Studies in Presocratic Philosophy*, London: Routledge, pp. 42–55.
- , 1964, ‘Isonomia Politike’, in Jürgen Mau and E. G. Schmidt, (eds.), *Isonomia*, Berlin: 1–35 = Gregory Vlastos, 1973, *Platonic Studies*, Princeton: Princeton University Press, pp. 164–203.
- Wellmann, M., 1929, ‘Alkmaion von Kroton’, *Archeion*, 11: 156–69.
- West, M. L., 1971, *Early Greek Philosophy and the Orient*, Oxford: Clarendon Press.
- Wright, M. R., 1981, *Empedocles: The Extant Fragments*, New Haven: Yale University Press.

Zhmud, L., 1997, *Wissenschaft, Philosophie und Religion im frühen Pythagoreismus*, Berlin: Akademie Verlag.

—, 2012a, *Pythagoras and the Early Pythagoreans*, Oxford: Oxford University Press.

—, 2012b, ‘Aristoxenus and the Pythagoreans’, in C. A. Huffman, (ed.), *Aristoxenus of Tarentum: Discussion*, New Brunswick and London: Transaction Publishers, pp. 223–49.

—, 2014, ‘Sixth-, fifth-, and fourth-century Pythagoreans’, in C. A. Huffman, (ed.), *A History of Pythagoreanism*, Cambridge: Cambridge University Press, pp. 97–102.